

Christen Dalsgaard:
Solplettet bøgestamme, 1852

Lærervejledning: At sanse naturen langsomt

Forløb: At sanse naturen langsomt

Målgruppe: Indskoling

Fag: Dansk, billedkunst

Indledning: I materialet her kan du hente inspiration til arbejdet med temaet natur og kunst i undervisningen i indskoling. Materialet tager udgangspunkt i forløbet *At sanse naturen langsomt* på Sorø Kunstmuseum og indeholder elevopgaver samt forslag til aktiviteter. Det er struktureret ud fra et *før, under og efter* museumsbesøget.

Struktur:

- 1) Forløbet *At sanse naturen langsomt* introduceres i klassen af læreren
- 2) På museet modtages klassen af museets kunstformidler, der gennem forskellige dialogbaserede øvelser arbejder med udvalgte kunstværker
- 3) Evt. værkstedsarbejde
- 4) Besøget på museet efterbehandles hjemme i klassen

FØR - forberedelse på skolen

Introduktion:

- Introducer begrebet NATUR ved at lade eleverne brainstorme på HVAD ER NATUR?
- Snak fx med eleverne om, hvordan deres forhold er til naturen, hvordan de bruger den, hvem der bestemmer over naturen, hvordan vi kan bruge naturen til forskellige formål osv.
- Inddel eleverne i grupper og lad dem lave / tegne mind maps, som viser hvad de opfatter som natur.

- Elevernes mind maps hænges op i klassen.

Oplevelser i naturen

- Som forberedelse kan du læse højt fra bøger, hvor naturen spiller en rolle. Det kunne være: Flemming *Qvist Møller Cykelmyggen og dansemyggen på eventyr* eller Mette Moestrup og Lillian Brøgger *Ti grønne fingre*.
- Desuden kan I lade jer inspirere til en snak om årstidernes skiften og naturens forskelligartethed af billederne i Bente Olesen Nyströms billedbog *En tur med hunden*.
- I kan desuden diskutere forskellene mellem naturen og byen i Qvist Møllers bog, og snakke om, hvordan man kan være særligt optaget af naturen – have grønne fingre, som i Moestrup og Brøggers bog.

Vores sanser

- Gør eleverne opmærksomme på vores sanser.
- Hvilke sanser har vi, hvad bruger vi dem til?

En sansetur på skolen

- Eleverne får hver et område på skolen og skal tegne hvad de sanser: Hvad ser du, hvad lugter du, hvad hører du, hvad kan du smage, hvad mærker du?
- Brug evt. sansearket på sidste side i denne lærervejledning. Lad eleverne samles efterfølgende og snakke 2 og 2 om, hvad de har sanset på skolen.

Mål

- Øvelsen har til formål at skærpe elevernes sanser og deres evne til at skelne mellem dem, hvilket de skal bruge under besøget på Sorø Kunstmuseum.

Præsenter afslutningsvis Sorø Kunstmuseum og fortæl, at I her vil arbejde videre med naturen set i relation til udvalgte kunstværker. Vis evt. eleverne eksempler på kunstværker (se de næste sider i denne lærervejledning).

Kort om Sorø Kunstmuseum

Sorø Kunstmuseum åbner i 1943 på initiativ af Sorøansk Samfund. Museet har til huse i en fredet ejendom, opført i 1832 som bolig for godsforvalteren ved Sorø Akademi. I 2011 blev museet udvidet med en ny tilbygning, tegnet af Lundgaard & Tranberg Arkitekter. Tilbygningen er et flot eksempel på, hvordan en moderne arkitektur føjer sig til en eksisterende bygning med respekt for historien og de historiske omgivelser. Museets samling rummer ca. 2300 værker, som spænder over 350 års dansk kunst. Nyd en perlerække af malerier af de vigtigste kunstnere i den danske kunsthistorie fra 1700-tallet til i dag. Museet har derudover to specialsamlinger af russisk kunst: Russisk kunst fra 1870-1930, doneret af Hermod Lannung samt landets største og fineste samling af russiske ikoner fra 1500-1900, doneret af Per Schrøder, Hermod Lannung og Lorentz Jørgensen.

UNDER: Sorø Kunstmuseum

Intro

På museet starter vi forløbet med en fælles undersøgelse af begrebet natur. Vi samler op på elevernes overvejelser fra skolen og ser sammen nærmere på, hvordan naturen spiller forskellige roller i kunsten.

Læringsmål

Stimulere en nysgerrig og undersøgende tilgang til at opleve kunst og gå på museum; styrke viden om og forståelse for kunstfeltets mangfoldighed herunder kunstnerrollen og kunstens materialer; understøtte elevernes evne til at samtale om visuelle udtryk; stimulere deres fantasi og lyst til at udtrykke sig visuelt.

I dialog med kunsten

Sammen med museets kunstformidler undersøger eleverne kunstværker, hvor naturen spiller en stor rolle, og hvor kunstneren arbejder med grænsen mellem det ekstreme og det rolige, det skræmmende og det dragende, det kunstige og det naturlige. Vi zoomer ind på relevante værker og analyserer ud fra forskelle metoder deres tema og indhold. Nedenfor ses en række eksempler på kunstværker, som vi arbejder med på museet. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at ikke alle de viste værker nødvendigvis vil indgå i forløbet, da der løbende ændres i museets faste udstillinger.

Elev-spørgsmål til kunstværkerne

- Hvordan er naturen?
- Hvilken rolle spiller mennesket i forhold til naturen?
- Hvilken stemning er der i værkerne (tryk, uhyggeligt, harmonisk osv.)?
- Lad evt. eleverne stille spørgsmål til hinanden.

Erik Pauelsen: *Sarpfossen*, 1788

P.C. Skovgaard: *Udsigt over Skarritsø*, 1844

Astrid Kruse Jensen: *Constructing a Memory*, 2006

EFTER: Tilbage på skolen

Her finder du forslag til elevdiskussioner og -opgaver, der kan bruges som opsamling og bearbejdning af museumsbesøget. Det er opdelt i 4 perspektiverende temaer, som alle relaterer sig til temaet natur, men kan differentieres alt efter fag, trinmål og klassens dagsorden.

De 4 temaer er:

1. Det lille menneske og den store natur
2. Naturens materialer
3. Vores fælles natur
4. Naturen som scene for fortælling og drøm

Jens Juel: *Tordenvej i Alperne*, 177-79

1.) Det lille menneske og den store natur

Naturen er en forudsætning for, at vi mennesker kan leve – for at vi kan få noget at spise og drikke osv. De fleste steder i verden har vi mennesker tæmmet naturen, så vi kan bo i den. Men naturen er ikke altid tæmmet, smuk og rar at være i. Den kan også være skræmmende og farlig og virke meget større end os små mennesker. Prøv bare at se, hvor små folkene ved den norske Sarpfos virker på Erik Pauelsens billede. Sammenlign følelsen af at stå ved Sarpfossen med, hvordan det må være at stå midt i P.C. Skovgaard's billede fra Skarritsø.

- Diskuter i klassen, hvornår naturen kan virke skræmmende.
- Har eleverne oplevet at blive skræmt over naturen, eller at føle sig lille et sted i naturen? Har eleverne rejst i andre dele af verden, og oplevet, hvordan naturen kan være mere voldsom eller skræmmende andre steder?

Tegneopgave:

Del et stort stykke papir op i to dele og lad eleverne tegne et sted i naturen, der

1. er roligt og rart at være, og
2. et sted der er storslået og skræmmende.

Eleverne placerer sig selv i billedet. Diskutér, hvordan man kan vise, hvordan det er at opholde sig i de to naturscener, alt efter hvilken størrelse og placering eleven vælger, han/hun selv skal have på tegningen.

Peter Bonde: *Landskab med monokrom (3)*, 1986

2.) Naturens materialer

Nogle af de ældste malerier, der findes, er malet på naturmaterialet træ, den første maling blev lavet af æggehvite og andre naturmaterialer som små skjoldlus, der blev brugt til at lave den røde farve, og ædelstenen ultramarin, der blev knust og brugt til den blå farve. Man kan skære skulpturer ud af træ, man kan bruge blade, jord, sand osv. til en collage eller i en skulptur.

Kun fantasien sætter grænser for, hvad man kan bruge naturens materialer til i kunsten. Nogle kunstnere har brugt naturmaterialer direkte som en del af deres værk, og andre konstruerer fiktive landskaber ved hjælp af forskellig materialer, som ikke nødvendigvis kommer fra naturen.

Skab dit eget landskab

- Underviseren udvælger en række materialer – de fleste hentet i naturen (fx blade, kviste, tørrede blomster, sand, sten, bær, fjer, pels osv.). Eleverne får nu til opgave at skabe deres eget drømmelandskab landskab som en collage af materialerne.
- Diskuter derefter i klassen: Hvilken effekt har det, at landskabet er lavet af naturmaterialer?
- Brug gerne materialerne på eksperimenterende og utraditionelle måder – er stenene blevet på jorden, eller er de brugt som skyer, blade, el.l.?

P.S. Krøyer: *Strand ved Skagen med regnbue*, 1895

3.) Vores fælles natur

Nogle temaer, der knytter sig til naturen i vores tid er fx naturkatastrofer, stigende mængder af affald, forurening og global opvarmning. Vi hører alle sammen om det i TV-avisen og måske også i skolen, men hvad betyder det egentlig for os mennesker, hvis naturen tager skade af den måde, vi bruger den på?

Diskussion i klassen: Hvad sker der med naturen, hvis ikke vi passer på den? Hvordan vil et landskab som Krøyers Skagens-strand komme til at se ud i fremtiden?

Eleveopgave

- Print Krøyers billede ud til eleverne. De går sammen 2 og 2 og tilføjer elementer, der viser, at mennesket har brugt og påvirket naturen – det kan være affald, stranden er måske blevet mindre pga. højere vandstand etc.
- Eleverne fortæller om deres billede for de andre i klassen, og I diskuterer, hvordan mennesker har påvirket naturen på de enkelte billeder.

(Værket findes i stor udgave til print til slut i denne lærervejledning).

4.) Naturen som scene for fortælling og drøm

Naturen kan være scene for alverdens begivenheder. I har oplevet, hvordan naturen kan virke rolig og imødekommende på nogle billeder og skræmmende eller mystisk på andre alt efter, hvilken historie kunstneren gerne vil fortælle. Der findes mange historier om naturvæsener – trolde i skovene, hekse, der flyver på himlen, søuhyrer og meget andet.

Hvorfor skal hovedpersonen i eventyrfortællinger ofte gå ud i skoven? I kan fx læse Bdr. Grimms *Huset i Skoven* eller *De tre små mænd i skoven* el.l. og snakke om, hvordan naturen bliver brugt i eventyret.

Digt jeres eget eventyr:

- Klassen kan digte sit eget eventyr med udgangspunkt i Nina Sten-Knudsen eller Astrid Kruse Jensens billede. Brug en blød bold til 'at kaste historien videre'. Lad én elev få bolden og begynde eventyret med udgangspunkt i billedet, han/hun kaster så bolden videre til den næste elev, der digter videre på eventyret osv.
- (Sten-Knudsens værk findes i stor udgave til print til slut i denne lærervejledning).

Opgaveark: Sansetur på skolen

Hvad hører du?

Hvad kan du lugte?

Hvad kan du smage?

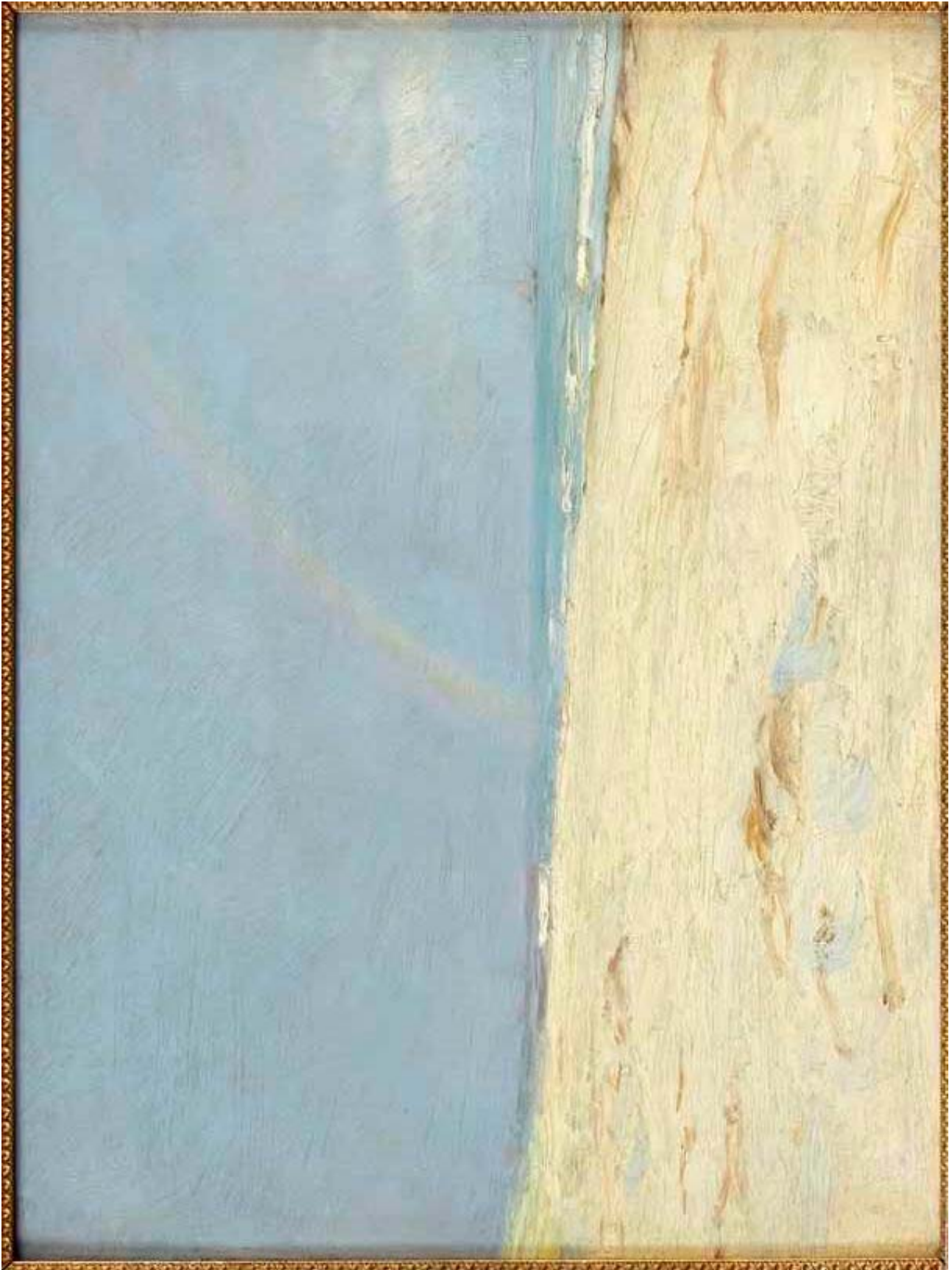
Hvad ser du?

Hvad mærker du?

Nina Sten-Knudsen: *I am a Stag of seven Tines*, 1985

P.S. Krøyer: *Strand ved Skagen med regnbue*, 1895